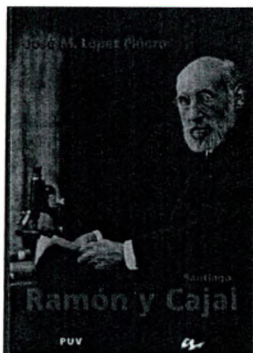

El cervell eròtic: rutes neurals d'amor i sexe

Adolf Tobeña

L'esfera dels llibres,
Barcelona, 2006, 365 pàgines.

l'libre no perd ni una mica d'actualitat i frescor. En la primera versió Adolf Tobeña feia una incursió en un tema que en aquell moment era fronterer (ara encara ho és) amb una visió de futur envejable, de manera que les troballes més recents no han fet sinó confirmar allò que l'autor s'havia aventurat a escriure fa deu anys. Per altra part, Tobeña ha fet un encomiable esforç per incloure la bibliografia més recent, fins al punt de citar articles publicats el 2005 (va ser imprès al desembre del mateix any).

Santiago Ramón y Cajal

José M. López Piñero
Publicacions de la Universitat
de València i Editorial
Universidad de Granada,
València, 2006. 399 pàgines.

No és la primera vegada que López Piñero s'aproxima a la figura de Cajal. L'estudi de l'obra del premi Nobel és constant en la seua, afortunadament, llarga trajectòria d'historiador de la ciència. El mateix autor cita en la introducció les seues quatre obres anteriors sobre la mateixa figura i destaca que el propòsit d'aquesta que modestament denomina síntesi, «continua sent integrar la biografia i l'obra de Cajal en la trajectòria de la histologia a Espanya, dins de la qual València ocupa una posició destacada». I com que obres són amors..., la biografia queda emmarcada entre un capítol sobre la histologia

CARTOGRAFIA CEREBRAL DE L'AMOR I DEL SEXE

Aquest llibre és la nova edició, convenientment actualitzada, d'*El cervell eròtic: neurologia sentimental* publicat per La Campana el 1995. La primera edició del llibre va ser un èxit; s'esgotà en poc temps i es va convertir en un text del qual circulaven nombroses versions fotocopiades. Han hagut de passar més de deu anys perquè una nova edició eixira al carrer. Un embaràs llarg que ha resultat en una bessonada (han eixit al mateix temps les edicions en català i castellà), i hem de felicitar els pares de les criatures perquè l'edició és realment impecable.

Encara que la major part de la versió original s'ha conservat, el

llibre fa un repàs, alhora rigorós i divertit, per la neurobiologia de l'amor i del sexe. Parla de la neuroquímica de les relacions amoroses i de les àrees cerebrals implicades, no sols de les responsables del desig sexual, també de l'enamorament, de l'amor maternal o del desamor, i tracta qüestions com la genètica de l'orientació sexual, la transsexualitat, la monogàmia, el romanticisme, la gelosia, les fases de l'enamorament i del trencament amorós, les arrels evolutives de les estratègies de seducció i de la infidelitat amorosa, les feromones... Al llarg del llibre s'expliquen i comenten de manera amena nombrosos treballs científics molt complexos, alguns d'ells ja clàssics, fins al punt de formar part de llibres de text sobre el tema, altres originals i controvertits.

Un dels majors encerts del llibre és que aborda aquests temes des d'una perspectiva multidisciplinària, conjuminant coneixements de molt diverses àrees d'investigació com la genètica, la biologia evolutiva, la psicologia, la medicina, la neurobiologia i la sociologia. Això el fa molt recomanable, tant per a «neòfits» interessats per la matèria (que segurament n'hi ha molts, considerant que parla d'un dels temes que més interès ha suscitat al llarg de la nostra història evolutiva), com per a persones amb formació biomèdica que vulguen gaudir d'una visió més ampla i suggerent de la qüestió. Els primers trobaran molt útil el «Vocabulari funcional» afegit al final del llibre i els segons els nombrosos articles científics llistats en les referències bibliogràfiques.

ESTER DESFILIS

Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, UV

CAJAL EN EL SEU CONTEXT

Santiago Ramón y Cajal és el científic més important de la història d'Espanya. Els seus treballs van establir les bases de la neurobiologia i en la seua gran aportació —que les neurones són elements independents que es comuniquen entre si a través de la sinapsi— es basa tot el coneixement de l'estructura i el funcionament del cervell. Entre les publicacions aparegudes en complir-se cent anys de la concessió del Premi Nobel, compartit amb Camilo Golgi, sobreix amb llum pròpia la biografia a càrrec de José María López Piñero editada per Publicacions de la Universitat de València i la Universidad de Granada.

anterior a Cajal i un altre dedicat a l'escola histològica espanyola. El primer demostra fins a quin punt és absurda la creença que Cajal és un autodidacte que sorgeix del no-res. Al llarg de quasi vuitanta pàgines, atentament il·lustrades i amb nombroses cites textuais i notes a peu de pàgina, com la resta de l'obra, es repassen els èxits d'aquesta disciplina a partir del segle XVII i la seua influència en l'obra cajaliana. L'últim, més breu, repassa l'obra dels deixebles directes de Cajal i les seues relacions, no sempre cordials, amb ells.

Entre aquests dos capítols, tan necessaris per a contextualitzar Cajal, nou més revisen la seua vida i obra, inclòs un de dedicat als seus anys a València. Es podria dir que estem davant una edició revisada, però molt millorada, de les biografies anteriors. S'han corregit dades, s'han inclòs els resultats d'investigacions sobre Justo Ramón, que tanta influència va tenir perquè el seu fill estudiara medicina i es donen nous arguments per a entendre no sols el biografat sinó l'època en què va viure, tot això amb rigor, però amb aquest estil tan característic de López Piñero que fa el llibre bo de llegir. Encara que l'eix central és l'obra científica, aquesta biografia permet acostar-se a la cara humana de Cajal i retrata magistralment una persona amb curiositat permanent i el seu interès per la literatura, la pintura, els escacs, l'excursionisme o la fotografia.

El llibre, editat amb la cura habitual per Publicacions de la Universitat de València, és de lectura imprescindible per a qui desitge aproximar-se sense caure en tòpics a la figura de Santiago Ramón i Cajal.

F. J. MORALES-OLIVAS

Departament de Farmacologia, Universitat de València